

Programma 04 Economie en energie

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Dit programma richt zich op een toekomstbestendige economische ontwikkeling, met aandacht voor het op orde brengen en houden van de “basis” en waarin ruimte wordt gegeven voor verduurzaming en innovatie in een internationale context.

Onze doelstellingen zijn uitgewerkt in het Economisch Programma 2020 en de Energieagenda 2020.

Wij werken nauw samen met onderwijs en bedrijfsleven, triple helix organisaties, Rijk en Europa om deze te bereiken. Ook de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) speelt een belangrijke rol als uitvoeringsorganisatie voor de provincie op economisch gebied.

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Ook in 2019 floreerde de Brabantse economie en kende een groei van ruim 2%. De werkloosheid daalde tot rond de 3%, het laagste percentage in jaren. Onze doelen voor 2019 hebben wij op hoofdlijnen behaald. De hausse waarin wij ons bevinden heeft ook een keerzijde. Vele sectoren hebben te maken met tekorten aan geschikt personeel. Met de arbeidsmarktregio's en andere partners is hard gewerkt om daarop een antwoord te bieden door het stimuleren van Strategisch Personeelsbeleid van werkgevers, inzet op Leven Lang Ontwikkelen, 21st-century skills, uitvoering van Kennispact MBO en versterking van het MKB. . Ook zijn flinke stappen gezet met de Talentagenda en de Hoger Onderwijs-Agenda.

Met de opening van de Brainport Industries Campus, en specifiek met de activiteiten van het Summa College aldaar, is een unieke opleidingsomgeving voor jongeren in de techniek tot stand gekomen. Iets vergelijkbaars geldt voor het intrekken van Fontys Hogescholen op de Automotive Campus. In 2019 zijn opnieuw stappen gezet om ons bedrijfsleven te versterken en verduurzamen, voor Brabanders nieuwe kansen op de arbeidsmarkt te creëren en internationale samenwerkingsverbanden te creëren dan wel te versterken. Daarmee anticiperen wij op nieuwe ontwikkelingen in een globaliserende en snel veranderende wereld.

In de verschillende Uitvoeringsprogramma's zijn in 2019 flinke stappen vooruit gezet, zoals met de start van het Data Value Centre waarmee tientallen bedrijven op het pad van digitalisering worden geholpen. Het startersprogramma Braventure bracht meer dan honderd innovatieve starters in versnelling en vele starters zijn gefinancierd via het Brabant Startup Fonds. Via de MIT-regeling en OPZuid zijn opnieuw tientallen innovatieve projecten van het MKB ondersteund, waar straks nieuwe werkgelegenheid uit voortvloeit. Samenwerkingsprojecten met partners uit Europa vonden steun in de verschillende Interregprogramma's. Dit draagt bij aan de aanpak van de maatschappelijke opgaven, zoals het circulair maken van onze economie, het verduurzamen van onze landbouw, de uitdagingen rondom vergrijzing en stijgende zorgkosten, en het verminderen van onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen en het organiseren van slim en duurzaam vervoer. Daarbij maken wij maximaal gebruik van ons internationale netwerk en Europese fondsen.

Op onderdelen treedt enige vertraging op, veroorzaakt doordat veel van onze initiatieven en projecten met derden worden opgepakt en uitgevoerd.

Het Economisch programma Brabant loopt tot en met 2020. Eind 2018 is PS een bouwstenennotitie economisch beleid aangeboden, om in samenhang met het nieuwe bestuursakkoord voeding te geven aan de nieuwe Economische Visie Brabant 2020. In 2019 zijn de eerste stappen daartoe gezet. Parallel daaraan hebben de verzamelde provincies het nationale Kennis- en Innovatieconvenant (KIC) ondertekend, waarmee de basis is gelegd voor nadere samenwerking van Rijk, topsectoren, Regionale Ontwikkelings Maatschappijen (ROM's) en regio's.

De uitvoering van de Energieagenda 2010-2020 via het uitvoeringsprogramma Energie en het aanvullend uitvoeringsprogramma Energie 2018-2019 zijn afgerond. In april is PS uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken.

Als eerste uitwerking van de Energieagenda 2019-2030 is eind 2019 nieuwe uitvoeringsprogramma 2020-2023 'Energie verbindt' is eind 2019 vastgesteld. De provincie Noord-Brabant heeft ingestemd met de

landelijke afspraken voor broeikasgasreductie in het Klimaatakkoord. In 2019 is daarnaast actief regie gevoerd op het proces van de Regionale Energiestrategieën (Statenmededeling 'Voortgang Regionale Energiestrategieën'). Verder is de subsidieregeling die hoort bij de beweging 'Brabant geeft Energie' drie keer opengesteld en nagenoeg volledig benut.

Inzet verbonden partijen

Voor het realiseren van de doelstellingen uit het programma worden de onderstaande verbonden partijen ingezet:

- BOM Holding BV
- Businesspark Aviolanda (BPA)
- Enexis NV
- CBL Vennootschap BV
- CSV Amsterdam BV
- Green Chemistry Campus BV
- Havenschap Moerdijk
- Oss Life Science Park holding
- Oss Life Science Park Vastgoed
- PZEM NV
- Stichting Leisure Ontwikkelfonds Noord-Brabant
- Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
- Verkoop Vennootschap BV
- Vordering op Enexis BV

Nadere informatie over verbonden partijen staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

04 Economie	Begroting 2019	Begroting 2019	Jaarrek.2019	Verschil
Bedragen x € 1.000	oorspronkelijk	na wijziging	realisatie	begr.- realisatie
Lasten				
Programmalasten	54.603	72.966	77.365	-4.399
Toegerekende organisatiekosten	7.496	7.888	10.348	-2.459
Totaal lasten	62.099	80.855	87.713	- 6.858
Baten				
Programmabaten	18.304	7.071	20.798	13.728
Bijdrage in toegerekende organisatiekosten	0	0	902	902
Totaal baten	18.304	7.071	21.701	14.630

Saldo van baten en lasten	- 43.795	- 73.784	- 66.012	7.771
----------------------------------	-----------------	-----------------	-----------------	--------------

De lastenkant van programma Economie laat (per saldo) een overschrijding zien van € 4,4 mln. Dit bestaat enerzijds uit een overschrijding van € 13,8 mln. m.b.t. Efro bijdrage OPZuid. (Europese middelen), dit betreft voor de provincie een budgettaire neutrale boeking (zie ook baten), een overschrijding i.v.m toevoeging aan voorziening leningen ad € 0,4 mln en anderzijds onderschrijding van € 10 mln. De onderschrijding van € 10 mln wordt met name veroorzaakt doordat uitgaven m.b.t. Innoveren met topsectoren, van Gogh Vastgoed en Digitalisering niet in 2019 zijn gedaan en doorschuiven naar 2020. M.u.v. van Gogh Vastgoed betreft het middelen uit Investeringsagenda 3e tranche) De toegerekende organisatiekosten komen op basis de gerealiseerde uren hoger uit dan geraamd.

04.01 Algemeen economisch beleid

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Versterken MKB

Versterking MKB (en daarmee versterking concurrentiekracht en werkgelegenheid)

Conform planning. In 2019 is overeenstemming op hoofdlijnen bereikt over de aansluiting van het financieringsinstrument voor innovatieve starters, de Vroege Fase Financiering, op regionale financieringsinstrumenten zoals het Brabant Startupfonds.

Daarnaast hebben wij met VNO-NCW Brabant-Zeeland en MKB Nederland afspraken gemaakt om in Brabant tot een versterkt MKB-label te komen.

Zorgdragen voor een wendbare en kwalitatief hoogstaande arbeidsmarkt

Arbeidsmarkt

De uitvoering van de uitvoeringsagenda “Veerkrachtige arbeidsmarkt” ligt op schema en vindt plaats via een aantal lijnen: flexicurity, onderwijs- arbeidsmarkt, iedereen doet mee, internationalisering en sociale innovatie in combinatie met versterking MKB.

Ten tijde van vaststelling van “Veerkrachtige arbeidsmarkt”, zag de economie er anders uit dan nu. Toen was er sprake van een relatief hoge werkloosheid, nu is er sprake van een overspannen arbeidsmarkt met tekorten in vele sectoren. Dit betekent dat onze aandacht op onderdelen is bijgestuurd, mede op verzoek van uw Staten – met extra aandacht voor opleiden, aantrekken en het behouden van (internationaal) talent (motie: “Toekomst van Brabant” <https://www.brabant.nl/bestuur/provinciale-staten/statenstukken/ps/20170421/download?qvi=887678>) en als partner in Brainport Nationale Actieagenda.

Als uitwerking op de motie ‘Toekomst van Brabant’ is een aantal verkenningen en onderzoeken uitgevoerd naar de kansen en mogelijkheden naar het aantrekken en behouden van hoogopgeleid talent. De aanbevelingen worden in 2020 verder uitgewerkt.

2019 heeft ook in het teken gestaan van het verder ontwikkelen en versterken van een Brabants netwerk VMBO, de doorontwikkeling van Kennispact MBO en de problematiek verband houdend met arbeidsmigratie. In de eerste helft van 2019 zijn tien HCA-projecten met een subsidie innovatieregeling innovatie gefinancierd. De innovatieve projecten zijn nagenoeg volledig afgerond en varieerden van een methodiekboek, gaming, arbeidsfit maken, netwerk versterking, samenwerking met nieuwe partijen, nieuwe onderwijsvormen voor kinderen van expats, awareness voor bedrijven voor robotisering, tot daadwerkelijk toeleiding naar werk.

Via meerdere EU-subsidieprogramma’s steunde de provincie projecten die het internationaal werken, leren

en ondernemen aan beide zijden van de grens bevorderen en die regionaal bijdragen aan de duurzame versterking van de arbeidsmarkt en verhoging van de innovatiekracht in (top)sectoren.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Arbeidsmarkt voor de kenniseco

Stimuleren van vrijetijdseconomie

Vrijetijdseconomie (VTE)

We liggen op koers wat betreft de realisatie van onze ambitie om de meest gastvrije regio van West-Europa te worden door te zorgen dat meer bezoekers naar Brabant komen, die hier langer blijven (shortbreak) en meer besteden. . VisitBrabant functioneerde goed als marketingorganisatie van de Brabantse vrijetijdseconomie. Naast diverse marketingactiviteiten gericht op doelgroepen uit Nederland, België en Duitsland, versterkt de PR-campagne Brabant is Open de positionering van Brabant als aantrekkelijke bestemming voor bezoekers, studenten, werknemers en bedrijven. Leisure-ondernemers worden gefaciliteerd met projecten op het gebied van internationale gastvrijheid en het versterken van de online reputatie.

De meest recente monitoringsinformatie positieve cijfers zien: meer buitenlandse bezoekers, meer zakelijke bezoekers, meer overnachtingen, sterke groei van dagrecreatie en een flinke stijging van de bestedingen.

In 2019 is succesvol geïnvesteerd in de crossovers tussen vrijetijdseconomie en de andere maatschappelijke opgaven, zoals Cultuur, Erfgoed en Agrofood. Met het Ministerie EZK, de provincies en het Nederlands Bureau Toerisme Congressen (NBTC) is in 2019 gewerkt aan de concretisering van het Perspectief Bestemming Nederland 2030 over de veranderende impact van toerisme.

Naast de provincie, Efteling en Libéma investeren alle Brabantse regio's in het Leisure Ontwikkel Fonds (LOF) Brabant. In 2019 is aan twee projecten een lening uitbetaald (Doloris Meta Maze en Exodus Burned). Er zijn verschillende projecten in voorbereiding voor indiening in het LOF Brabant in 2020.

Bevorderen van de kenniseconomie

Het bevorderen van kennis(circulatie) tussen kennisinstellingen en (MKB)bedrijven.

Kennis en economie

Conform planning.

Noord-Brabant kent een aantal werklocaties/living labs waar onderwijs en bedrijfsleven samen met (regionale) overheden samenwerken om kennisopwaardering vanuit onderwijs naar bedrijfsleven en innovatie in het bedrijfsleven te bevorderen. Eén van deze locaties is MindLabs in de Spoorzone in Tilburg dat de verbinding legt tussen kunstmatige intelligentie en menselijk gedrag.

In 2019 is als centraal orgaan de Vereniging MindLabs opgericht die inmiddels overeenkomsten heeft gesloten met enkele strategische partners uit het bedrijfsleven, fysieke ruimte beschikbaar stelt voor startups en afstemming zoekt met onderwijs/onderzoek door de kennisinstellingen Fontys, Universiteit Tilburg en ROC Tilburg.

In 2019 zijn op initiatief van de provincie de eerste stappen gezet om onderwijs/onderzoek van het hoger onderwijs (HBO's en Universiteiten) vakinhoudelijk te verbinden met de maatschappelijke opgaven van Noord-Brabant. Ook is daarbij aandacht voor onderwijsconcepten die vaardigheden en skills aan studenten bijbrengen om weerbaar te zijn op de arbeidsmarkt (ondernemerschap, creativiteit). Daarbij staan beroepen van de toekomst centraal (met nieuwe opleidingen onder meer op het gebied van energie en digitalisering (kunstmatige intelligentie).

Internationalisering & Branding + Europese Programma's

Internationalisering en branding

In 2019 hebben we, conform planning, ingezet op internationale bewustwording, samenwerking van het regionale bedrijfsleven, kennis- en onderwijsinstellingen en Brabantse marketeers, versterking van het Brabantse imago en het verzilveren van kansen in het buitenland. Daarmee mede uitvoering gevend aan de “Intensivering Internationalisering en Branding 2017-2019”. Verder heeft de verbreding van zowel internationalisering als branding naar andere beleidsterreinen dan economie verder vorm en inhoud gekregen. De naderende Brexit is voor de provincie aanleiding geweest om sterker in te zetten op innovatiesamenwerking binnen het (continentale) Europa met name op de gebieden nanotechnologie, regeneratieve medicijnkunde en robotica.

Hoogtepunten waren de formulering van het Chinabeleid en de viering van 25 jaar relatie provincie Noord-Brabant – Jiangsu, de verdere realisatie van het programma van de Brabantse Innovatiedagen en de innovatiesamenwerking tussen Duitse regio's en Noord-Brabant op het gebied van energie en mobiliteit. Door de duurzame contacten in het Branding-netwerk werken steeds meer Brabantse marketeers on-brand door het gebruik van het Brabantse merkfilter en de Brabant BrandBox. Voorbeelden zijn de nieuwe internationale huisstijl van de BOM (Brabant is Bright) en De Den Bosch Data Week. Het Branding team heeft zelf o.a. ingezet op het versterken van het Brabantse imago door het journalistieke platform IO in Duitsland, richting high tech talent via de campagne rond de Tech XPerience (i.s.m. o.a. Brainport), en in de zakelijk toeristische markt middels VistBrabant ConventionBureau.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Internationalisering

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsnota / Prestatie met indicatoren

Is de prestatie in 2019 gerealiseerd?

Economisch programma 2020 (Besluit PS 18/12; Afweegmoment: 2020)

Versterking of stimulering van de regionale Brabantse economie binnen de economische clusters

Vier mandaatinstellingen die subsidie namens GS verstrekken voor projecten in de start- of experimentele fase die bijdragen aan de versterking van de high-tech industrie in Zuidoost-Brabant, agrifood sector in Noordoost-Brabant, social innovation in Midden-Brabant en smart industry in West-Brabant. (Streefwaarde 3)

Gerealiseerd

Streefwaarde aantal ondersteunde projecten: 50

Gerealiseerd

Multiplier uitgelokte private investeringen (Streefwaarde > 2)

Gerealiseerd

Verplichte indicator: Percentage toename van het Bruto Regionaal Product ten opzichte van het voorgaande jaar

Naar verwachting komt de economische groei voor Brabant in 2019 uit op 1,9%.

Bron: ING

<https://www.ing.nl/zakelijk/kennis-over-de-economie/jouwprovincie/vooruitzichten-regios/regios/regionale-economie.html>

BOM

Aansturing van en samenwerking met Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij (BOM) door middel van jaarplannen met concrete prestatie-indicatoren. (Streefwaarde 1 opdracht o.b.v. jaarplan.)

Gerealiseerd

INTERNATIONALISERING

Streefwaarde aantal handelsmissies 2 Gerealiseerd

Streefwaarde aantal handelsmissies (inkomend en uitgaand: 6 tot 8. Gerealiseerd

Streefwaarde aantal informatie-bijeenkomsten: 3 tot 4 Gerealiseerd

Streefwaarde aantal deelnemende bedrijven: 60 Gerealiseerd

Investeringsbevordering

Streefwaarde aantal match-making gesprekken: 300 Gerealiseerd

Streefwaarde aantal acquisitie-projecten: 30 Gerealiseerd

Streefwaarde aantal arbeidsplaatsen: 1.000 Gerealiseerd

Streefwaarde omvang investeringen: €100 mln. Gerealiseerd

Streefwaarde eigen leads vanuit de BOM > 10% Gerealiseerd

Innovatiesamenwerking

Streefwaarde projecten met R&D activiteit 15% Gerealiseerd

Aantal samenwerkingsverbanden op gebied van fotonica: 3 Niet gerealiseerd omdat m.b.t. fotonica in Europese context is overgedragen aan PhotonDelta. Realisatie is overgedragen aan PhotonDelta.

Totstandkoming proef/productieplan ontwikkelen acquisitieplan Sold Batteries ism BOM	Deels gerealiseerd. Het project bevindt zich nog in een voorstadium i.v.m. moeizaam tot standkomen van financiering. Wij gaan er van uit dat dit gerealiseerd gaat worden.
Streefwaarde aantal samenwerkingsrelaties div. regio's: 3	Gerealiseerd
BRANDING	
Profilering van de regio (Streefwaarde 2 bijeenkomsten Custodians of the brand)	Gerealiseerd
Succesvolle advisering on-brand/off-brand bij 10 projecten/ evenementen	Gerealiseerd
Duitsland Effectmeting profiel van Brabant in Duitsland op thema's 2017-2019; Bestuursrapportage: Achter op planning, voortschrijdend inzicht heeft laten zien dat monitoring van de media-activiteiten in het algemeen in Duitsland meer zinvol is. Het effect hiervan op het profiel van Brabant kan nl pas op langere termijn verwacht worden.	Gerealiseerd
Streefwaarde: 4 artikelen in relevante Duitse media (incl. social media) op relevant thema (Life Sciences en Agrofood)	Gerealiseerd
Streefwaarde 1 extern uitgevoerde profileringsactiviteit.	Gerealiseerd
Actieve benadering van de internationale pers rond internationale activiteiten en successen. Loopt achter op planning. Daarom bij bestuursrapportage streefwaarde bijgesteld van realisatie naar analyse en pilotfase.	Gerealiseerd
EUROPESE PROGRAMMA's	
Streefwaarde 1 openstelling OP-Zuid in 1e helft 2019	Gerealiseerd
Streefwaarde aantal openstellingen POP-3 is bij bestuursrapportage bijgesteld van 1 naar 3	Gerealiseerd en meer openstellingen dan 3 in 2019
Streefwaarde 1 openstelling Interreg in 1e helft 2019	Gerealiseerd

Streefwaarde 1 pilot project vanguard in 1e helft 2019	Gerealiseerd
Streefwaarde MKB-plus-loket (equity-deel) in 1e kwartaal 2019 is bijgesteld naar 2020	Loket gerealiseerd in 2018. Eerste deal gesloten/ondertekend in januari 2020
Streefwaarde MKB-plus-loket (leningendeel)	Opening loket voorbereid in 2019. Daadwerkelijke opening loket (ondertekening overeenkomst met Invest-NL) op 16 januari 2020.
Nieuwe RIS-strategie in 2e helft 2019	Loopt, verwacht wordt 100% versie in juli 2020 vast te stellen
Aanbieden van jaarlijks analyse i.r.t. de mogelijkheden voor nieuwe Europese financieringsinstrumenten voor Brabant. (Streefwaarde 2 monitoringsrapportages 2e helft 2019)	Gerealiseerd en kenbaar gemaakt via memo's gedeputeerde
Oplevering jaarstukken stimulus	Gerealiseerd aan PS voorgelegd
<u>Uitvoeringsagenda Vrijtijdseconomie (PS 11/13; Afweegmoment 2020)</u>	
<i>Meer bezoekers van verder weg, meer bestedingen en meer banen te krijgen in Brabant. Zo dragen we bij aan verbetering van het vestigingsklimaat en aan de internationale profilering van Brabant naar bezoekers.</i>	
Activatie bezoekers op platform VisitBrabant	Voor 2019 geen streefwaarde opgenomen. In 2019 gerealiseerd; 80.000 bezoekers p/maand.
Activatie ondernemers, aantal verbonden ondernemers en netwerken(community-building)	Voor 2019 geen streefwaarde opgenomen. In 2019 gerealiseerd; 280 betalende businesspartners en 30 aangesloten MICE-locaties bij VisitBrabant Convention Bureau.
Aantal shortbreaks (Nederlandse en buitenlandse)	Voor 2019 geen streefwaarde opgenomen. Gerealiseerd; 826.000 Nederlandse shortbreakvakanties in 2018. (toename tov 2015 en 2016, afname tov 2017). Geen nieuwe data voor buitenlandse shortbreaks.
Streefwaarde aantal crossovers vrijetijdseconomie met andere provinciale opgaven: 2	Gerealiseerd
<u>Beleidsnota Arbeidsmarktbeleid (PS 16/16; Afweegmoment 2019)</u>	

Een betere aansluiting van de vraag naar en het aanbod van arbeid, zichtbaar in een lagere werkloosheid en een afname van het aantal vacatures.

Streefwaarde 4 regionale uitvoeringsprogramma's voor arbeidsmarktregio's	Gerealiseerd
Streefwaarde 1 arbeidsmarkt-dashboard	Arbeidsmarktinzicht is volop in ontwikkeling, wordt steeds meer als belangrijke informatiebron voor en over arbeidsmarktbeleid gezien
Streefwaarde sectorplannen over aantal personen begeleid naar (ander) werk afgerond.	Gerealiseerd, sectorplan was in 2018 al afgerond. Streefwaarden zijn bereikt
Streefwaarde jeugdwerkloosheidsvrije zone (Midden Brabant): 50% minder dan in 2016	In de periode 2017 t/m 2019 zijn circa 1.800 jongeren 'buiten beeld' bereikt. 380 jongeren konden direct met een kort advies of doorverwijzing door het Jongerenpunt weer op weg worden geholpen. In circa 1.075 gevallen was meer ondersteuning nodig en is een plan van aanpak gestart. Hiervan zijn per 1-10-2019 ongeveer 550 jongeren geplaatst op werk/onderwijs/zorg. Het Jongerenpunt heeft een belangrijke 'makel- en schakelfunctie' gekregen tussen jongeren buiten beeld en de reguliere instanties. Zo'n 150 jongeren zijn actief begeleid naar ondersteuning door derden.
Streefwaarde bereik van Brabantse ondernemers door ambassadeurs van Brabants Besten: 1.000	(Ruimschoots) gerealiseerd
Streefwaarde ondersteuning van aantal ondernemers t/m nazorg (MKB doorstart): 300	Deels gerealiseerd; MKB Doorstart (inmiddels MKBdoorgaan) heeft 115 ondernemers t/m de nazorgfase ondersteund; meer dan 300 ondernemers zijn bereikt o.a. door bijeenkomsten. Vanwege de verbeterde economische situatie is minder ondersteuning benodigd, . Conform de subsidieaanvraag zijn alle inspanningen verricht om ondernemers te bereiken.
Leggen van verbindingen Brabantse mobiliteitscentra Streefwaarde 2e helft 2019	Weinig mobiliteitscentra actief. Pas wanneer er weer ruimte komt op de arbeidsmarkt en bedrijven tijdelijk te weinig werk hebben voor eigen personeel neemt de behoefte aan mobiliteitscentra weer toe, ontstaan er nieuwe mobiliteitscentra en is het zinvol om deze met elkaar te verbinden. Bedrijven proberen nu met name eigen personeel vast te houden.
Streefwaarde uitgevoerde projecten flexicurity : 5	8 gerealiseerd
Streefwaarde Pro/VSO werkplekken bij bedrijfsleven : nader te bepalen	Oorspronkelijk plan: vijf contacten met bedrijven in elke arbeidsmarktregio. Ondanks meerdere gesprekken, geen concrete projectvoorstellen. Verklaring: scholen zijn sterk gericht op maatwerk voor de leerlingen. Eén op één worden passende plekken voor leerlingen gezocht. Ook lopen met een aantal kansrijke bedrijven al afspraken voor groepsstages, trainingen op de werkvloer en doorstroom van kansrijke leerlingen. Tussentijds is de subsidieaanvraag aangepast naar het indienen van één projectvoorstel per regio. Dit is gerealiseerd. Daarnaast is in juni 2019 een convenant ondertekend met Transvorm om gesprekkente ondersteunen met zorginstellingen om meer kansen voor leren en werken op niveau 2 te gaan bieden voor kansrijke leerlingen van het praktijkonderwijs.
Streefwaarde aantal aan te trekken c.q. te behouden internationale studenten : 250	Instroom aanvang 2019 = 237 . Cumulatief 647, project loopt nog door in 2020 en 2021

Streefwaarde 1 uitgevoerd kennispact 3.0	Deels gerealiseerd, nog in uitvoering. Kennispact MBO Brabant krijgt een plaats in de bestaande organisatie van de deelnemende MBO-instellingen. Gezamenlijk met de partners, waaronder de Provincie Noord-Brabant en VNO-NCW wordt nu verkend in welke vorm, met welke onderwerpen dat moet gebeuren.
Streefwaarde 4 studierichtingen voor 3 schooljaren bij internationale MBO-opleidingen.	- M.i.v. van schooljaar 2017-2018 zijn twee internationale, volledig Engelstalige MBO 4-opleidingen gestart: Summa International Business en Summa International Engineering. - M.i.v. schooljaar 2019-2020 is SI Fashion gestart en zal SI Automotive aansluiten bij SI Engineering - M.i.v. schooljaar 2020-2021 start SI Metal Factory
Streefwaarde aantal HCA-projecten met Europese cofinanciering	10 Cumulatief 49
Streefwaarde 2 grensinfpunten voor Brabantse grenswerkers in België en Duitsland	4
Streefwaarde 100 arbeidsplaatsen voor Brabanders over de grens in België en Duitsland: 100	25 Cumulatief 100
Verplichte indicator : Percentage bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) ten opzichte van de totale beroepsbevolking. Streefwaarde bruto arbeidsparticipatie tov totale beroepsbevolking : 70,5%	Brabant 70,1% netto, bruto 72,3% (CBS Statline, 3e kwartaal 2019)

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	Begr.na wijz.	Realisatie	Verschil
	2019	2019	2019	
Lasten	42.802	37.972	48.100	- 10.128
Baten	18.123	6.439	19.921	13.482
Saldo van baten en lasten	-24.679	-31.533	-28.179	3.354

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
Europese programma's EFRO OP-Zuid	-13.839
Uitvoeringskosten Europese programma's	746
Cofinanciering Interreg /Op-Zuid	1.089
Digitalisering	1.024
Vastgoed Van Gogh Brabant	1.250
Toevoeging voorziening leningen	-444
Overige afwijkingen	47
Totaal afwijking lasten	-10.128

Toelichting afwijking lasten

- De Efro bijdrage OP Zuid is zowel aan de lasten- als baten-kant € 13,8 mln. hoger dan geraamd. (budgettair neutrale boeking). Wordt veroorzaakt doordat bij de raming alleen rekening is gehouden met projecten waar een bijdrage van de provincie nodig is.
- Uitvoeringskosten EP: De uitvoeringskosten POP3 zijn lager dan geraamd doordat er over bepaalde kosten RVO nog discussie bestaat en deze niet verwerkt zijn.
- Cofinan. Interreg: Voor Interreg 2 Zeeën was € 0,5 mln. cofinanciering geraamd, maar er is geen enkel project aangemeld waarvoor Brabantse subsidie nodig is. M.b.t. Interreg DLD-NL zijn er twee projecten (subsidie-toekenning 2015 en 2016) die te samen € 0,4 mln. hebben terugbetaald.
- Digitalisering: Door PS is € 4 mln. ontwikkelkrediet beschikbaar gesteld (2019-2022). Voorbereidings- en aanloop-tijd zijn wat langer dan gedacht, verder is Digitalisering is geen doel op zich maar een instrument. Andere programma's hebben ook financiële middelen ingezet t.b.v. projecten. Denk aan opleiding JADS (uit Centraal opleidingsbudget), onderzoek Energie & Digitalisering (programma Energie), deelname NL AI coalitie.
- Vastgoed Van Gogh Brabant; Hiervoor is een bedrag geraamd ad € 2,5 mln., waarvan € 1,25 mln. onder voorwaarde verstrekt zou worden en hieraan is in 2019 nog niet voldaan.
- Toevoeging aan voorziening i.v.m. verstrekte leningen aan BOM ad € 0,44 mln.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
EFRO-bijdrage OP-Zuid	13.839
Overige	-357
Totaal afwijking baten	13.482

Toelichting afwijking baten

Efro bijdrage OP Zuid is € 13,8 mln. hoger dan geraamd, dit betreft een budgettair neutrale boeking (zie ook lasten)

04.02 Economisch programma Brabant**Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?****Innoveren met topcluster/MKB en Ondernemerschap**

Een toekomstbestendige economische structuur in een globaliserende en snel veranderende wereld geeft veerkracht voor een duurzame welvaart voor de Brabantse burgers, met voldoende werkgelegenheid op alle niveaus. Een sterk economisch systeem is ook een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle aanpak van de maatschappelijke opgaven waarbij tevens het Brabants MKB-bedrijfsleven wordt versterkt en de werkgelegenheid toeneemt. We werken hierbij vanuit de sterke kanten van Brabant; moderne (maak)industrie in combinatie met een robuuste kennisinfrastructuur via zes prioritaire economische clusters: Hightech systemen en materialen (HTSM, inclusief automotive), (Agro)food, Biobased economy, Logistiek/supply chains, Life sciences & Health en Maintenance & Services.

Innoveren met topclusters voor maatschappelijke opgaven

Op koers;

- Vanuit het uitvoeringsprogramma High Tech systemen en materialen is PhotonDelta ondersteund als uitvoerder van het masterplan fotonica. De Brainport Industries Campus is geopend, en trekt veel aandacht en bezoekers. Het Data Value Center van start gegaan, gericht op het vergroten van de bekwaamheid van het Brabants MKB om de data uit hun bedrijf effectief in te zetten. Ook op de Campus is het project “de Digitale Fabriek” gestart, dat is gericht op het delen van data door bedrijven.
- Het meerjarenprogramma Maintenance & Services richt zich op het internationaal positioneren en profileren van Brabant als World Class Maintenance Hotspot. Dit leidde in 2019 onder andere tot de komst van OneLogistics (warehousing voor vliegtuigonderdelen) en de realisatie van het WCM Fieldlab SAMEN.
- Voor innovatie agrofood zie programma 2..
- Logistics Community Brabant ligt op koers. In 2019 is in samenwerking met MCB Brabant en verladers en vervoerders gestart met Joint Corridors voor multimodaal goederenvervoer. Verdere informatie wordt verstrekt via de voortgangsrapportage die jaarlijks aan PS wordt aangeboden.
- De voorwaarden om nieuwe zorginnovaties vanuit het Brabantse MKB naar de markt te brengen, zijn verbeterd via het Care Innovation Centre en de coöperatie Slimmer Leven, naast de doorlopende inzet voor het Pivot Park.
- Binnen Biobased is het Demogebouw op de Green Chemistry Campus geopend, is het Lignine Applicatiecentrum aldaar van start gegaan, en is de proeffabriek van Biorizon opgeschaald om bioaromaten te produceren naar kilogramschaal.
- In november 2019 hebben de gezamenlijke provincies het Kennis en Innovatie Convenant (KIC) ondertekend, samen met o.a. het Rijk en de topsectoren. Daarmee ligt er een gezamenlijk kader voor de

komende jaren, om het innovatiebeleid gericht op de maatschappelijke opgaven gestructureerder vorm te geven.

MKB en ondernemerschap

Op koers. Als onderdeel van de nieuwe Samenwerkingsagenda met het rijk, hebben wij ingezet op een adequate en effectieve ondersteuningsstructuur voor het innovatief MKB-bedrijfsleven.

Op hoofdlijnen hebben we overeenstemming bereikt over de aansluiting van het nationale financieringsinstrument voor innovatieve starters, de Vroege Fase Financiering, op regionale financieringsinstrumenten zoals het Brabant Startupfonds. In 2020 wordt dit verder uitgewerkt tot een regeling.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Innovatie met topsec. voor Mij

MKB en Ondernemerschap (thema)

Digitalisering

Digitalisering

Op koers. Om maatschappelijke transitieopgaven in Brabant te versnellen door het proactief inzetten van digitale technologieën zijn in 2019 diverse acties in gang gezet om de ambities uit de Agenda Digitalisering te realiseren. Zo is onder meer een actieplan digitalisering en landbouw opgesteld. Voor de energietransitie is een verkenning gestart naar kansen voor de inzet van digitalisering om ook hier tot een uitvoeringsplan te komen. Door de samenwerking met Connect-NL zijn de kosten van digitalisering van woningen gehalveerd, zodat de drempel voor grootschalige uitrol is verlaagd. We hebben bijgedragen aan de uitwerking van het dataplatform voor Brainport Smart District en de samenwerking tussen onze organisatie en het CBS is georganiseerd voor diverse opgaven.

Om de koploperpositie in de nieuwe data-economie in Brabant te versterken, is met Jheronimus Academy of Data Science (JADS) een verkenning uitgevoerd naar de doorontwikkeling van 'JADS fase 2'. Een werkbezoek van Zhejiang University uit China aan JADS werd ondersteund, zodat de samenwerking tussen JADS, Tilburg University en deze universiteit werd bevorderd. Samen met JADS, de gemeente 's-Hertogenbosch en het ministerie van BiZa werd een actieve bijdrage aan de tweede editie van de Den Bosch Data Week gerealiseerd. In 2019 is het Cyber Weerbaarheidscentrum Brainport voor de hightech sector officieel geopend op de BIC campus. Bij Avans werd (in navolging van het datalab van JADS) samen met het ministerie van EZK een datalab ingericht ter ondersteuning van de inzet van data door het MKB.

Het Breedbandfonds is begin 2019 teruggehaald van de Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij en ter afbouw ondergebracht bij het provinciaal ontwikkelbedrijf. De monitor over de voortgang van de aanleg van glasvezel in Brabant is twee keer geactualiseerd en via de provinciale website beschikbaar gesteld. De provincie heeft de projectleiding verzorgd van het project BrabantRing (onderdeel Stedelijke Agenda BrabantStad) waarvoor onder meer businesscases voor fiberexchanges in 's-Hertogenbosch, Breda en Helmond zijn voorbereid. Een fiberexchange is een lokaal glasvezel inkoppelpunt dat lokale, regionale en interregionale communicatienetwerken verbindt voor ondernemers en maatschappelijke organisaties. Door middel van een subsidie is een nieuwe fiberexchange in Tilburg gerealiseerd en aangesloten op de BrabantRing.

Het onderdeel van de Agenda Digitalisering dat tot doel had om het interne digitale voorzieningenniveau 'fit-for-future' te maken, is in 2019 gerealiseerd en afgerond.

Circulaire economie

Circulaire economie

Op koers.

Cirkelstad Brabant is officieel van start gegaan op de Dutch Design week waarbij toegewerkt wordt naar een concrete samenwerking tussen de B5 steden.

Groene Cirkel Suikerunie is succesvol actief met drie “cirkels” (duurzame energie, logistiek en leefomgeving). De opstart heeft evenwel meer inzet en coördinatie gekost dan verwacht, zodat nieuwe Groene cirkel initiatieven later worden opgestart dan verwacht.

Binnen de transitielijn circulaire maakindustrie is een verkenning afgerond naar de huidige mate van circulair handelen binnen 20 koploperbedrijven in Brabant. Aansluitend aan deze studie is een impact assessment gestart die inzicht geeft in de bedrijfseconomische winst van het circulair handelen m.b.t. grondstofreductie en CO2. Samen met VNO-NCW voeren we een verkenning uit naar de mogelijkheid van het opzetten van een Brabant breed MKB-samenwerkingsverband op gebied van circulaire economie, naar voorbeeld van Cirkels in Gelderland. Consultatierondes bij bedrijven hebben plaats gevonden ten behoeve van de eindconclusie en rapportage richting stuurgroep.

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsnota / Prestatie met indicatoren	Is de prestatie in 2019 gerealiseerd?
<u>Economisch programma 2020 (Besluit: PS 18/12; Afweegmoment: 2020).</u>	
<i>Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken</i>	
MKB en ONDERNEMERSCHAP	
Bevordering van ondernemerschap. (Streefwaarde 125 ondersteunde starters)	Gerealiseerd
Aantal verstrekte PoC en Preseed leningen (Streefwaarde 35 leningen aan startups)	Deels gerealiseerd; 20 leningen. Uitgangspunt was 30 tot 35 leningen per jaar (tussen de €3 en €3,5 mln. per jaar). Er zijn 20 leningen toegekend (totaalbedrag € 4.961.000 in 2019). Het aantal toegekende leningen is lager en het gemiddelde bedrag per lening valt hoger uit dan vooraf voorspelt.
Start realisatie regiodeal Midden- en West Brabant (Streefwaarde 1e tranche in 2019 gerealiseerd)	Vanuit Maintenance & Services zijn DCMC 2.0 (composietencluster) en Fieldlab Campione 2.0 gehonoreerd en in procedure ter beschikking.
INNOVATIE MET TOPCLUSTERS voor maatschappelijke opgaven	
Aantal o.b.v. programma's Topclusters toe te voegen testomgevingen (Living Labs, field labs, proeftuinen) (Streefwaarde 13)	Gerealiseerd.
Aantal projecten gericht op Photonica, big data, smart manufacturing en equipment (programmalijnen Innovatieprogramma High Tech) (Streefwaarde 7)	Gerealiseerd, als onderdeel van vorige indicator voor het gehele veld
Aantal ontwikkelde en begeleidde business cases, zowel vanuit samenwerking (clusters) als individueel (bedrijfsontwikkeling) (Streefwaarde 100)	Nagenoeg gerealiseerd. Toegevoegd aan portfolio: 93 bedrijven
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering (Streefwaarde 100)	Deels gerealiseerd. 51 deelnemers Investor Readiness Programma
Aantal bedrijven dat begeleid is naar financiering en die heeft gekregen (Streefwaarde 35)	Gerealiseerd. 17 nieuwe en 19 vervolginvesteringen, samen 36
Aantal projecten waarbij sprake is van een bijdrage aan maatschappelijke opgaven (koppeling met het Economisch Programma 2020) (Streefwaarde 15)	Gerealiseerd. 60% van nieuwe bedrijven in portfolio heeft link naar maatschappelijke opgaven. Minimaal de helft van de 50 systeemversterkende projecten heeft betrekking op een van de vier maatschappelijke opgaven. Waaronder 5 nieuwe projecten op duurzame energie.

Het versterken van de regionale economische structuur en het innovatievermogen van het innovatief MKB. Deze innovatiekracht benutten we vervolgens ook voor het ontwikkelen van slimme, innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken

Via MIT- resp. OPZuid ge(co)financierde projecten gericht op productontwikkeling (Streefwaarde 25 tot 30 in 2019)	Gerealiseerd, tenders in beide programma's
D.m.v. RedMedTech fonds; uitstaande leningen	Er staan 6 leningen uit
aantal octrooileningen (Streefwaarde 15)	Op fondsniveau gerealiseerd, waarvan 4 in Brabant. Fonds in beheerfase.
aantal preseed-leningen (Streefwaarde 16)	Op fondsniveau gerealiseerd, waarvan 5 in Brabant. Fonds in beheerfase.
aantal proof of conceptleningen (Streefwaarde 19)	Op fondsniveau gerealiseerd, waarvan 6 in Brabant. Fonds in beheerfase.
D.m.v. Life Science & Health Fonds; Financiële ondersteuning o.g.v. medicijnontwikkeling (Streefwaarde 1 bedrijf per jaar)	27 participaties van BOM totaal in Lifesciences & Health, voor specifieke info over dit fonds zie rapportage BOM
Nieuw gevestigde bedrijven op Business Park Aviolanda (Streefwaarde 1 bedrijf per jaar)	Gerealiseerd (OneLogistics).
tot standkoming PPS voor Aerospace en Maintenance op BPA (Streefwaarde 1 per jaar)	Gerealiseerd.
D.m.v. Oss Life Science Park; ingroeipercantage (Streefwaarde 74% verhuurd t.o.v. lokaal verhuurde ruimte)	Gerealiseerd, resultaat per dec 2019 88%

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	Begr.na wijz.	Realisatie	Verschil
	2019	2019	2019	
Lasten	7.715	23.661	17.602	6.059
Baten	0	0	83	83
Saldo van baten en lasten	- 7.715	- 23.661	- 17.518	6.143

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
Innovatie met topsectoren (HTSM/Maintenance)	5.411
Arbeidsmarkt voor de kenniseconomie	674
Overig	-26
Totaal afwijking lasten	6.059

Toelichting afwijking lasten

- Innovatie topsectoren; De uitgaven m.b.t. HTSM, Maintenance, LS&H en Innovatie Agrofood zijn in 2019 nog niet volledig gerealiseerd, maar zullen in 1e helft 2020 hun beslag krijgen. Het betreft middelen uit reserve Economische Structuurversterking 3e tr. (HTSM, Maintenance LS&H) en reserve Invest. Agenda Trans.Agrofood (innov. Agrofood), de reguliere (economische) middelen zijn volledig benut.
- Arbeidsmarkt; Betreft uitgaven m.b.t. Europese programma Passport4Works, deze zullen in 2020 tot realisatie komen.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
Overig	83
Totaal afwijking baten	83

Toelichting afwijking baten

Geen wezenlijke afwijkingen ten opzichte van de raming.

04.04 Energie, innovatie en transitie

Hebben we bereikt wat we wilden bereiken?

Energie, innovatie en transitie

Duurzame energie en energietransitie

Duurzame energie en energietransitie

De uitvoering van het vorige uitvoeringsprogramma is afgerond. Het nieuwe uitvoeringsprogramma 2020-

2023 'Energie verbindt' is eind 2019 vastgesteld inclusief bijbehorende begrotingswijziging. In 2019 heeft de provincie Noord-Brabant ingestemd met de landelijke afspraken voor broeikasgasreductie in het Klimaatakkoord. De energietransitie is hier een belangrijk onderdeel van. Op basis van het Klimaatakkoord zijn de regionale overheden in Noord-Brabant verantwoordelijk voor vier Regionale Energie Strategieën (RES-en). De provincie voert actief regie op het proces van de RES-en, levert inhoudelijke inbreng en zorgt daarbij voor afstemming tussen de regio's en borging van bovenregionale aspecten. Hiervoor stellen we projectleiders en expertise beschikbaar. Zie ook de Statenmededeling 'Voortgang Regionale Energiestrategieën' van 10 dec jl. In 2018 is de beweging 'Brabant geeft Energie' gestart om bottom-up initiatieven te faciliteren. Initiatieven die concrete resultaten opleveren en bijdragen aan een versnelling van de energietransitie door meer draagvlak, samenwerking en betrokkenheid van partijen in onze provincie. Inmiddels heeft de derde (en laatste) openstelling van de parallel ontwikkelde subsidieregeling 'Brabant Geeft Energie' plaatsgevonden die, net als de vorige openstellingen, nagenoeg volledig benut is.

Mijlpalen 2019

- Brabant heeft ingestemd met het Klimaatakkoord;
- Alle Statenvoorstellen bevatten een klimaatparagraaf m.i.v. 2020 (n.a.v. motie);
- Sociale innovatie in energie; 9 pilotprojecten zijn in uitvoering, waaronder een project speciaal gericht op Brabanders met een smalle beurs;
- Alliantie Energieopslag (Fuelliance); samen met TNO/ECN, TU/e, DIFFER en Brainport heeft de provincie de samenwerking verkend. Bedrijven en maakindustrie hebben we verbonden met innovaties op het gebied van energieopslag en conversie. Er zijn inmiddels vier demonstratieprojecten gestart (mierenzuurgenerator, 2 projecten voor energie uit ijzerpoeder en Direct Air Capture (CO2 uit de lucht halen);
- De programmalijn 'Smart energy farming' in uitvoering bij De Waardenmakers is afgerond met een symposium begin 2020. In 2019 was de Kenniskring 'Slimme stad en ommeland' onderdeel hiervan en waren 8 projecten in uitvoering;
- Een grootschalig demonstratieproject m.b.t. 'laden op eigen zon'; op basis van de verkenning met marktpartijen is een demonstratieproject ontwikkeld welke 15 januari 2020 gestart is (www.laadkeuzebrabant.nl). Verder heeft de provincie de Nationale Agenda Laadinfrastructuur ondertekend, waarbij de nieuwe aanbesteding voor laadinfra die rond de zomer start, invulling zal geven aan de gemaakte afspraken;
- Geothermie: begin 2019 is een richtlijn opgesteld om risico's bij boringen zoveel mogelijk te beperken. Voor locatie Made wordt momenteel een SDE subsidie aangevraagd, opdat een eerste boring in 2021 kan plaatsvinden;
- Energiescans: bij 2 bedrijven met een energierekening hoger dan €1 mln. zijn uitgebreide diepteanalyses uitgevoerd op bedrijfsprocessen om te komen tot energiebesparing, twee vergelijkbare scans zijn in voorbereiding en enkele bedrijven hebben interesse;
- Verduurzaming Amernet: er worden duurzame decentrale alternatieven verkend, zoals zonnethermie (Breda), Biomassa (Made, Breda), industriële restwarmte (Tilburg) en groen gas uit zuiveringsslib (Gilze Rijen, Dongen). De stikstofproblematiek zorgt echter voor vertraging;
- Begin 2019 zijn de resultaten van de prijsvraag 'Energie landschap van de Toekomst' rondom de A16 bekendgemaakt. De inzendingen van de finalisten zijn een inspiratie voor de Energieke landschappen en partners die hieraan werken. Hierover zijn sessies georganiseerd, onder meer op het Energiefestival;
- Eind 2019 hebben PS de omgevingsvergunning voor 4 windmolens in de Karolinapolder goedgekeurd;
- Aardgasvrije wijken; met adviseurs per regio ondersteunen we de gemeenten met het opstellen van transitievisies warmte voor 2021, in verbinding met het Expertise Centrum Warmte (EZK) en het Kennis- en Leerprogramma (BZK), zie ook Statenmededeling Warmtetransitie van 10 dec jl.;
- Verduurzaming eigen gebouwen; begin 2019 zijn 115 zonnepanelen op de sheddaken van de nieuwbouw geplaatst. Met een aantal bedrijven op het Pettelaarpark en de gemeente 's-Hertogenbosch onderzoeken we op welke manier we samen kunnen optrekken om het Pettelaarpark

verder te verduurzamen;

- Op 7 november is het drukbezochte Energiefestival georganiseerd, waarbij o.a. het convenant 'Brabant rijdt elektrisch' ondertekend is;
- Onze communicatiestrategie voorziet in het verbinden van en kennisdelen tussen mensen die (beroepsmatig) bijdragen aan de Brabantse energietransitie. We stimuleren Brabanders om zelf actie te ondernemen om meer bewustwording te creëren.

Wat gaat de provincie daarvoor doen?

Energietransitie 2016-2020

Hebben we daarvoor gedaan wat we wilden doen?

Beleidsnota / Prestatie met indicatoren

Is de prestatie in 2019 gerealiseerd?

Nota Energieagenda 2010-2020 (Besluit: PS 59/10; Afweegmoment: 2020).

Energie wordt een pijler van de Brabantse economie.

Evaluaties

Uitvoering door Internationaal onderzoekscluster Solar (Streefwaarde 900 arbeidsplaatsen in solar-industrie)

Gerealiseerd; 2.280 arbeidsplaatsen. (Bron PBL KEV 2019; 1/6 (Brabants aandeel) x 13.700 (landelijk) is ca. 2.280 fte.)

Uitvoering door Europees onderzoekscluster KIC-Innoenergy:

Aantal succesvolle projecten (cumulatief) (Streefwaarde is bij bestuursrapportage bijgesteld van 130 naar 80)

Gerealiseerd (81); in 2019 zijn 13 projecten van studententeams ondersteund, aanvullend op de 68 die t/m 2018 ondersteund zijn

Nieuwe startups (Streefwaarde 10)

Gerealiseerd; 23 startups (cijfers t/m 2018)

Omzet bedrijven voortkomend uit KIC Inno-energy (Streefwaarde € 15 mln/jaar)

Cijfers (voor Benelux) zijn nog niet beschikbaar

Ontwikkeling Biobased economy in Brabant: aantal investeringen Biobased fund door fondsmanager BOM (Streefwaarde 9 investeringen cumulatief)

[Niet gerealiseerd (5 cumulatief); 23 investeringen zijn in 2019 bekeken, waarvan met 8 nog gesprekken gevoerd worden door de BOM. Dit heeft begin 2020 tot een investering geleid

Groei Green Chemistry Campus (uitvoering door GCC B.V.) (Streefwaarde 220 fte op campus)

Deels gerealiseerd; 160 fte. zijn gevestigd op de campus. Dit betekent een groei van 60 fte in 2019. Daarnaast is er nog sprake van fte's die indirect verbonden zijn aan de GCC.

3.000 nieuwe arbeidsplaatsen in biobased economy in de Biobased Delta in 2020

Voor 2019 is geen streefwaarde opgenomen.

Aantal arbeidsplaatsen behouden in de Biobased Delta (Streefwaarde 15.000 arbeidsplaatsen in 2020)

Voor 2019 is geen streefwaarde opgenomen.

Ontwikkeling cluster Elektrisch rijden / slimme netwerken (Streefwaarde 2.000-20.000 in 2020)

Voor 2019 is geen streefwaarde opgenomen.

Energietransitie 2016/2019 PS 07/16

Dat in 2020, 14% van ons energiegebruik, duurzaam wordt opgewekt. Realiseren van energieneutrale samenleving in 2050

Percentage duurzame energie (tbv BBV ook in PJ rapporteren) (Streefwaarde 11%)

Deels gerealiseerd; 9,2% (25 PJ) o.b.v. prognose. Achtergebleven, omdat veel windmolens en zonneparken gerealiseerd worden, maar nog niet operationeel zijn en de bijstook van biomassa bij de Amercentrale uitkomt op 35% van de totale productie

Percentage energiebesparing (Streefwaarde 2020: 6%. Op basis van klimaatmonitor is 6% al gerealiseerd in 2019)

Gerealiseerd.

Fte werkzaam in de duurzame energiesector (Streefwaarde 15.200 fte)

Deels gerealiseerd; 10.600 fte. De verwachte groei is niet doorgezet (Bron PBL KEV 2019; 1/6 (Brabants aandeel) x 63.500 (landelijk) is ca. 10.600 fte. Projecties uit de Klimaatverkenning (KEV) laten een beperkte groei zien tot 2025 (landelijk naar 67.600).

1. Gebouwde omgeving

Aantal nul op de meter woningen

Voor 2019 is geen streefwaarde opgenomen.

Onze eigen gebouwen zijn verduurzaamd (Streefwaarde bij bestuursrapportage bijgesteld naar realisatiefase verduurzaming)

Gerealiseerd. 115 zonnepanelen zijn geplaatst op de nieuwbouw. De ontwerpfase voor de E-catcher is afgerond. Voorbereiding voor realisatiefase is gestart, zie Statenmededeling E-catcher januari 2020 (4622765). Vanuit programma erfgoed is eind 2019 gestart met de verduurzaming van het museumkwartier (2019-2022). Inmiddels is een groot aantal zonnepanelen geplaatst op het designmuseum

Aantal gemeenten dat wordt ondersteund bij het verduurzamen van vastgoed o.a. via energiefonds (Streefwaarde 40 gemeenten)

Niet gerealiseerd. Uit gesprekken met verschillende gemeenten en het Energiefonds blijkt dat er weinig behoefte bestaat aan ondersteuning bij de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed.

2. Smart en Green Mobility

17 % zero-emiissie van het openbaar vervoer in Noord Brabant (Streefwaarde bij bestuursrapportage bijgesteld van 17% naar 9%)

Gerealiseerd (11%). Op basis van de klimaatmonitor zijn er 68 elektrische bussen in Noord-Brabant.

Aantal (semi)-publieke laadpunten voor elektrisch rijden (Streefwaarde bij bestuursrapportage bijgesteld van 7.500 naar 6.000 eind 2019)

Gerealiseerd. Er zijn 6.305 (semi-) publieke laadpunten in Noord Brabant (bron RVO dec 2019).

Streefwaarde aantal elektrische voertuigen in Noord-Brabant: 40.000

Deels gerealiseerd. Op basis van de klimaatmonitor zijn er per 21 nov 37.392 elektrische voertuigen (65.727 incl. hybride) op de weg in Noord Brabant

3. Energieneutrale industrie

Aantal afspraken met grootverbruikers over de energietransitie (Streefwaarde 20)

Gerealiseerd, er zijn 4 themabijeenkomsten en een CEO-diner georganiseerd (25-40 bedrijven).

We bereiden met onze stakeholders minimaal 3 grootschalige projecten (50MW of meer) voor, zoals EnergywebXL, Geothermie BV en zonnepark Nyrtar (Streefwaarde 1 besluit over uitgewerkte businesscase)

Deels gerealiseerd, na een voorbereidingsperiode van meerdere jaren hebben de partners in EnergywebXL besloten de ontwikkeling van de warmte- en CO2-koppeling van Shell Moerdijk naar het glastuinbouwgebied Nieuw Prinsenland en Suiker Unie voorlopig stil te leggen. Zie persbericht. Voor geothermie bij Made is een SDE subsidie aangevraagd. Dit zal de basis bieden voor een investeringsbeslissing voor een eerste boring.

4. Sustainable Energyfarming. Besparing PJ in agrarische sector

Streefwaarde 0,3 PJ in 2020

Voor 2019 is geen streefwaarde opgenomen

5. Energieke landschappen

Aantal totaal gerealiseerde MW Windenergie in Brabant" (Streefwaarde 470MW in 2020)

Voortgang: Eind 2019 is het opgestelde vermogen 238 MW . De parken Spinder Wind in Tilburg (14,4 MW) en Groene Dijk in Etten-Leur (7 MW zijn wel gebouwd maar nog niet (volledig) operationeel. De verwachting is dat in 2020 de windparken Industrieterrein Moerdijk (27,3 MW) en Kabeljauwbeek (14,5) gerealiseerd worden. De bouw van windpark Rietvelden/Treurenburg (14,4 MW) wordt in 2020 gestart. In de loop van 2020 zal ook duidelijk worden wanneer de bouw van de windparken Elzenburg-De Geer (15MW), Veghel Win(t)d (15MW), De Pals (12MW) en windpark A16 (110MW) gestart kan worden. Gestreefd wordt naar operationeel zijn in 2021. Zie ook Statenmededeling Monitor Wind op Land

Heeft het gekost wat het mocht kosten?

Bedragen x € 1.000	Begr.oorspr.	Begr.na wijz.	Realisatie	Vershil
	2019	2019	2019	
Lasten	4.087	11.333	11.664	-330
Baten	181	631	794	163
Saldo van baten en lasten	- 3.906	- 10.702	- 10.870	- 167

Afwijking lasten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
Overig	-330
Totaal afwijking lasten	-330

Toelichting afwijking lasten

Er is een lichte overschrijding van € 0,3 mln., maar deze wordt weer grotendeels gecompenseerd door hogere inkomsten (zie toelichting baten) ad € 0,2 mln. Dekking vindt plaats vanuit de reserve investeringsagenda 3e tranche.

Afwijking baten t.o.v. begroting na wijziging

	x € 1.000
Overig	163
Totaal afwijking baten	163

Toelichting afwijking baten

Ontvangen cofinanciering haalbaarheidsonderzoek / MER en bijdrage t.b.v Amer Warmtenet.